

Štátny zdravotný dozor nad pitnou vodou a nad výrobkami určenými na styk s pitnou vodou

I. PAGÁČOVÁ, K. TÓTH

Lekárska fakulta, Katedra medicínskeho práva SZU v Bratislave

Vedúci: prof. JUDr. Karol TÓTH, PhD., MPH

Abstrakt

Pitná voda významným spôsobom ovplyvňuje zdravie ľudí a verejné zdravie, preto je jedným z vybraných determinantov podliehajúcich štátnemu zdravotnému dozoru a monitoringu kvality orgánmi verejného zdravotníctva. Požiadavky na pitnú vodu, na výrobky určené na styk s pitnou vodou, ako aj povinnosti fyzických a právnických osôb pri výrobe a distribúcii pitnej vody sú v Slovenskej republike upravené právnymi predpismi.

Kľúčové slová

Zdravotne bezpečná voda. Štátny zdravotný dozor. Právna zodpovednosť. Kontrola kvality pitnej vody. Sankcie.

Najväčší význam pre zdravie človeka má pitná voda, ktorá je najdôležitejšou súčasťou potravinového reťazca. Kvalitná pitná voda je nenahraditeľnou zložkou pitného režimu a musí spĺňať fyziologické nároky organizmu, nepoškodzovať zdravie, ale ho podporovať.

Pitná voda ako súčasť životných podmienok a zároveň významný determinant zdravia ľudí podlieha monitoringu kvality pitnej vody. Podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zák. č. 355/2007 Z. z.“) monitoring kvality pitnej vody u spotrebiteľa, ako aj

štátny zdravotný dozor nad hromadným zásobovaním pitnou vodou vykonávajú orgány verejného zdravotníctva – Regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR.

Legislatívne požiadavky na pitnú vodu upravuje okrem zák. č. 355/2007 Z. z. aj nariadenie vlády SR č. 354/2006 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu v znení NV SR č. 496/2010 Z. z. (ďalej len „NV SR č. 354/2006 Z. z.“).

Pitná voda je voda v jej pôvodnom stave alebo po úprave určená na pitie, varenie, prípravu potravín alebo na iné domáce účely bez ohľadu na jej pôvod a na to, či bola dodaná z rozvodnej siete, cisterny alebo ako voda balená do spotrebiteľského balenia a voda používaná v potravinárskych podnikoch pri výrobe, spracovaní, konzervovaní alebo predaji výrobkov alebo látok určených na ľudskú spotrebu.

Jej kvalita sa posudzuje z hľadiska fyzikálneho, chemického, mikrobiologického a biologického, najdôležitejšie je hľadisko zdravotnej bezpečnosti.

Pitná voda je zdravotne bezpečná, ak neobsahuje žiadne mikroorganizmy, parazity ani látky, ktoré v určitých množstvách alebo koncentráciách predstavujú riziko ohrozenia zdravia ľudí akútnym, chronickým alebo neskorým pôsobením a ktorej vlastnosti vnímateľné zmyslami nezabraňujú jej požívaniu alebo používaniu a spĺňa limity ukazovateľov kvality pitnej vody.

Zdravotné riziká z vody

Voda zo zdravotného hľadiska môže v prípade kontaminácie spôsobiť poškodenie zdravia alebo byť faktorom prenosu infekčných ochorení. Ide predovšetkým o pôvodcov črevných nákaz, najmä brušného týfusu, bakteriálnej dyzentérie, cholery, vírusovej hepatitídy A, enteroviróz, parazitárnych a iných ochorení. K najčastejšie šíreným ochoreniam v našich podmienkach, najmä u osôb žijúcich v prostredí s nižším

hygienickým štandardom, patria bacilárna dyzentéria, infekčná žltáčka, niektoré choroby prenosné zo zvierat a iné hnačkové ochorenia. V prípade chemickej kontaminácie je to najmä prítomnosť ťažkých kovov a prekročenie určenej najvyššej medznej hodnoty. Prekročenie dusičnanov v pitnej vode predstavuje pre dojčatá a deti riziko v podobe dusičnanej methemoglobinémie, ktorá môže spôsobiť až smrť dieťaťa.

Kontrola kvality pitnej vody a povinnosti fyzických a právnických osôb

Kontrolu kvality surovej vody v zdroji a vody v rozvodnej sieti zabezpečujú vlastníci alebo prevádzkovatelia verejných vodovodov, ktorými môžu byť vodárenské spoločnosti, obce, iné právnické alebo fyzické osoby – podnikatelia. Fyzická osoba - podnikateľ a právnická osoba, ktoré vyrábajú a dodávajú pitnú vodu a využívajú vodárenské zdroje na zásobovanie pitnou vodou, sú povinné pitnú vodu dezinfikovať, ak nie je ustanovené inak. Druh a spôsob dezinfekcie pitnej vody alebo jej vynechanie posudzuje príslušný orgán verejného zdravotníctva, ktorý zároveň rozhoduje o návrhoch vodárenskej úpravy pitnej vody vrátane použitia chemických látok na úpravu pitnej vody.

Regionálne úrady verejného zdravotníctva vykonávajú monitoring kvality pitnej vody odberom vzoriek v pravidelných časových intervaloch na miestach bežne dostupných verejnosti, pričom väčšina odberových miest sa v priebehu roku musí obmieňať. V prípade zistenia nevyhovujúcej kvality vody u spotrebiteľa (prekročené limity ukazovateľov určené medznou alebo najvyššou medznou hodnotou) nariaďuje regionálny úrad verejného zdravotníctva nápravné opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, resp. vydá zákaz alebo obmedzenie používania pitnej vody, ktorá nie je zdravotne bezpečná a môže predstavovať riziko ohrozenia zdravia spotrebiteľa.

Je potrebné podotknúť, že monitoring kvality pitnej vody zahŕňa verejné vodovody a verejné studne, určené pre hromadné zásobovanie. V prípade vlastných vodných zdrojov ako sú domové studne alebo pramene, ktoré sú využívané pre individuálne zásobovanie sa musia o tieto zdroje starať samotní obyvatelia. V týchto prípadoch býva kvalita pitnej vody často nevyhovujúca a fyzické osoby napojení na takýto individuálny zdroj si nekontrolujú jeho stav ani kvalitu vody, čo môže viesť k akútnym alebo chronickým zdravotným ťažkostiam u ľudí.

Zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, ako aj NV SR č. 354/2006 Z. z. ustanovujú povinnosti fyzických osôb -podnikateľov a právnických osôb pri výrobe a dodávaní vody určenej na ľudskú spotrebu a využívaní vodárenských zdrojov na zásobovanie pitnou vodou. Tieto osoby sú povinné zabezpečiť, aby dodávaná pitná voda spĺňala požiadavky zdravotnej bezpečnosti a limity ukazovateľov kvality pitnej vody, predložiť regionálnemu úradu verejného zdravotníctva návrh na využívanie vodných zdrojov alebo vodárenských zdrojov na zásobovanie pitnou vodou, návrh na určenie ochranných pásiem a návrh na úpravu pitnej vody vrátane použitia chemických látok na úpravu pitnej vody. Tiež sú povinní zabezpečiť kontrolu ukazovateľov kvality pitnej vody zaznamenávanie výsledkov kontroly ukazovateľov kvality pitnej vody, výsledky uchovávať desať rokov a overovať účinnosť dezinfekcie pitnej vody, ak sa pitná voda dezinfikuje. Prekročenie limitov ustanovených medznou hodnotou a najvyššou medznou hodnotou musia bezodkladne oznámiť regionálnemu úradu verejného zdravotníctva a zistiť príčiny nesplnenia limitných hodnôt. Zároveň musia prijať nevyhnutné nápravné opatrenia na obnovenie kvality vody a do obnovenia kvality vody vykonávať opatrenia nariadené regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

Pri vodárenskej úprave vody na pitnú vodu a pri distribúcii pitnej vody musia používať len také technologické a pracovné postupy, materiály a chemické látky alebo chemické prípravky prichádzajúce do styku s pitnou vodou, ktorých použitie schválil príslušný orgán verejného zdravotníctva.

Fyzická osoba - podnikateľ alebo právnická osoba, ktorá vyrába a dodáva pitnú vodu a využíva vodárenské zdroje na zásobovanie pitnou vodou sa dopustí podľa zákona č. 355/2007 Z. z. správneho deliktu na úseku verejného zdravotníctva vtedy, ak:

- nedodríava požiadavky na kvalitu pitnej vody a kontrolu kvality pitnej vody podľa NV SR č. 354/2006 Z. z. a podľa § 17 ods. 6 písm. a),
- neinformuje obyvateľstvo o povolení výnimky podľa § 17 ods. 4 písm. a) zákona (udelenej ÚVZ SR),
- neuskutoční kontrolu kvality pitnej vody alebo nepredloží výsledky kontroly kvality pitnej vody regionálnemu úradu verejného zdravotníctva podľa § 17 ods. 4 písm. b) zákona,
- dodáva pitnú vodu, ktorá nespĺňa limity ukazovateľov pitnej vody, bez povolenej výnimky podľa § 17 ods. 3 zákona, (udelenej ÚVZ SR),
- pitnú vodu nedezinfikuje alebo ju dezinfikuje v rozpore s § 17 ods. 7 zákona.

Príslušný orgán verejného zdravotníctva môže za uvedený správny delikt uložiť pokutu od 165 eur do 16 596 eur.

Nielen pitná voda musí byť zdravotne bezpečná, ale aj materiály a výrobky, ktoré prichádzajú do kontaktu s pitnou vodou musia spĺňať hygienické požiadavky (zloženie, úprava a označovanie povrchu výrobkov určených na styk s pitnou vodou určenou na ľudskú spotrebu). Sú to napr. záchytné nádrže na pitnú vodu a jej úpravu, vodovodné rozvody, tesnenia potrubí, nádrže na prevoz pitnej vody a pod. Tieto výrobky musia byť vyrobené v súlade so správnou výrobnou praxou tak, aby za

obvyklých a predvídateľných podmienok používania neuvolňovali do pitnej vody látky v množstvách, ktoré by mohli ohroziť zdravie ľudí alebo spôsobiť neprijateľné zmeny v zložení pitnej vody alebo nepriaznivo ovplyvniť senzorické vlastnosti a neboli tiež zdrojom mikrobiologického alebo iného znečistenia vody.

Hygienické požiadavky na zloženie, úpravu a označovanie povrchu výrobkov určených na styk s pitnou vodou určenou na ľudskú spotrebu a spôsob vykonania a hodnotenia migračnej skúšky a náležitosti protokolu o migračnej skúške upravuje Vyhláška MZ SR č. 550/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na výrobky určené na styk s pitnou vodou.

Fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba, ktorá vyrába výrobky určené na styk s pitnou vodou a pri ich výrobe nedodržiava správnu výrobnú prax, dopustí sa správneho deliktu, za ktorý príslušný orgán verejného zdravotníctva uloží pokutu vo výške od 165 eur do 16 596 eur.

Literatúra

1. TÓTH, K a kol.: *Právo a zdravotníctvo II.*. Bratislava : Herba, 2013. 432 s. ISBN 978-80-89631-08-7.
2. ZÁKON č. 355 z 21. júna 2007 o ochrane, podpore, rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
3. NARIADENIE VLÁDY SR č. 354 z 10. mája 2006, ktorým sa ustanovujú požiadavky na vodu určenú na ľudskú spotrebu a kontrolu kvality vody určenej na ľudskú spotrebu v znení NV SR č. 496/2010 Z. z.
4. VYHLÁŠKA MZ SR č. 550 zo 16. augusta 2007 o podrobnostiach o požiadavkách na výrobky určené na styk s pitnou vodou.

Adresa autora :

RNDr. I. Pagáčová

Katedra medicínskeho práva

Slovenská zdravotnícka univerzita

Limbová 14 , 833 03 Bratislava 37